

การเปรียบเทียบภาพตัวแทนของผู้หญิงในภาพยนตร์จีนเรื่องนางพญางูขาวกับภาพยนตร์ไทยเรื่องแม่เบี้ย

The Comparison of Female Representation between Chinese Movie “The Sorcerer and the White Snake” and Thai Movie “Maebia”

Meijuan Peng¹, อองอาจ ลิ่งหลำพอง²

นักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยกรุงเทพ¹

คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ²

Meijuan Peng¹, Ongart Singlumpong²

Graduate Student, Bangkok University¹

School of Communication Arts, Bangkok University²

E-mail: meijuan.peng@bumail.net¹

Received: July 10, 2018; Revised: November 30, 2018; Accepted: December 7, 2018

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง “การเปรียบเทียบภาพตัวแทนของผู้หญิงในภาพยนตร์จีนเรื่องนางพญางูขาวกับภาพยนตร์ไทยเรื่องแม่เบี้ย” มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาคือ (1) เพื่อศึกษาการเล่าเรื่องเกี่ยวกับผู้หญิงในภาพยนตร์จีนเรื่องนางพญางูขาวกับภาพยนตร์ไทยเรื่องแม่เบี้ย (2) เพื่อศึกษาภาพตัวแทนของผู้หญิงในวัฒนธรรมของประเทศจีนและประเทศไทย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ และเครื่องมือการวิเคราะห์ ตัวบท และมีแนวคิดทฤษฎีที่ใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์ คือ แนวคิดเรื่องภาพตัวแทน ทฤษฎีสตรีนิยม แนวคิดเกี่ยวกับการเล่าเรื่อง ทฤษฎีสัญญาวิทยา

ผลการศึกษาพบว่า การเล่าเรื่องเกี่ยวกับผู้หญิงและภาพตัวแทนผู้หญิงในภาพยนตร์จีนนางพญางูขาวกับภาพยนตร์ไทยแม่เบี้ยมีความเหมือนและความแตกต่างกันอยู่บ้าง การเล่าเรื่องมีความเหมือนในด้านโครงเรื่อง ฉาก ตัวละคร และสัญลักษณ์ มุมมอง และมีความแตกต่างในด้านโครงเรื่อง แก่นความคิด ตัวละคร ความขัดแย้ง การเปรียบเทียบภาพตัวแทนผู้หญิงในภาพยนตร์จีนกับภาพยนตร์ไทยค้นพบได้ว่า เนื่องจากการพัฒนาของการเคลื่อนไหวปลดปล่อยผู้หญิงหลายปีที่ผ่านมา ทำให้มุมมองสำหรับบทบาทของผู้หญิงในสังคมมีการเปลี่ยนแปลง แม้ว่าประเทศจีนกับประเทศไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนาในเอเชียเหมือนกัน มีความเหมือนในทางด้านวัฒนธรรมอยู่บ้าง แต่สังคมจีนกับสังคมไทยยังมีความแตกต่างกัน ดังนั้นจึงทำให้ผู้หญิงในสังคมจีนกับสังคมไทยมีบทบาทคล้ายคลึงกันคือบทบาทแบบคนสมัยเก่า ส่วนแตกต่างระหว่างประเทศจีนกับประเทศไทย ข้อจำกัดตามบรรทัดฐานสังคมของหัวสมัยเก่าสำหรับผู้หญิงสังคมจีนมากกว่าผู้หญิงในสังคมไทย

คำสำคัญ: ภาพตัวแทน ผู้หญิง ภาพยนตร์

ABSTRACT

The purpose of this study was: (1) to study the narrative of women in a Chinese movie, “The Sorcerer and the White Snake” and Thai movie, “Maebia”, and (2) to study the representation of female in Chinese and Thai culture. A qualitative research method using textual analysis was used to analyze data. The theories including representation concept, feminist theory, narrative concept, and semiotic theory provided the theoretical framework for the research.

The findings of the research revealed that the storytelling of women and female representation in Chinese and Thai movies shared some similarities and differences. The narrative of both movies was similar in terms of the plot, setting, character, symbol, and point of view, whereas they were different in terms of the plot, theme, character, and conflict. By comparing the representation of female in Chinese and Thai films, the results showed that the women’s role in society had been changed due to the feminist movement during the last several years. Even though China and Thailand are both developing countries in Asia, and they share a certain degree of similar culture; however there is still a big difference between Chinese and Thai society. Both Chinese and Thai women play traditional social roles, but the women in Chinese society have more restrictions on social standards than women in Thai society.

KEYWORDS: Representation, Female, Movie

บทนำ

ภาพยนตร์เป็นสื่อสะท้อนเหตุการณ์ทางสังคม การเมือง และวัฒนธรรมประเพณีของชาติในแต่ละยุคสมัย จึงนับได้ว่าภาพยนตร์แต่ละเรื่องเป็นมรดกอันล้ำค่าต่อการศึกษาของคนรุ่นหลังเป็นอย่างมาก (ปรวัน แพทยานนท์, 2556) ภาพยนตร์เป็นศิลปะที่สามารถดึงดูดผู้คนได้มากกว่าศิลปะอื่นๆ เนื่องจากภาพยนตร์เป็นศิลปะแห่งมหาชนประเภทหนึ่งซึ่งทำหน้าที่ถ่ายทอดประสบการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตของคนเรา สิ่งที่เรารับรู้และเก็บซ่อนปิดบังไว้ในหีบห่อของจิตใจโดยที่เราไม่อาจกำจัดมันออกไปได้อีกด้านหนึ่งภาพยนตร์มีพลังในการสื่อความหมายที่ไม่มีขีดจำกัด ทุกเรื่องราวทุกประสบการณ์ของมนุษย์ล้วนสามารถสื่อสารผ่านภาพยนตร์ได้ และภาพยนตร์

เป็นสื่อที่นำเสนอทั้งภาพและเสียง (Visual and Auditory) ได้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมาก จึงทำให้ภาพยนตร์ถือเป็นสื่อที่ทรงอิทธิพลในการโน้มน้าวสูงที่สุด นอกจากนี้ภาพยนตร์ยังสามารถเข้าถึงกลุ่มคนได้อย่างกว้างขวาง เนื่องจากมีช่วงของอายุของคนดูหนังที่ค่อนข้างกว้างและมีความเป็นสากล และยังเป็นความบันเทิงที่สื่อสารภาษาสากลไปในทุกชาติทุกภาษา (Universal) นอกจากนี้ภาพยนตร์ยังเป็นประสบการณ์ร่วมของคนจำนวนมากในช่วงเวลาเดียวกัน (Collective Experience) (องอาจ สิงห์ลำพอง, 2556) ดังนั้นจึงถือได้ว่าภาพยนตร์เป็นเสมือนกระจกสะท้อนสภาพของสังคมและโลกได้อย่างแท้จริง

หากมองปรากฏการณ์ในโลกของความเป็นบันเทิงผ่านเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในภาพยนตร์ส่วนใหญ่มักจะนำเสนอความเป็นผู้นำ ผู้สร้างความสำเร็จ ผู้ช่วยเหลือ ผู้อ้างความดีงามให้กับสังคมผ่านตัวละครหลักที่เป็นบุรุษเพศในฐานะของวีรบุรุษ (Hero) ดังปรากฏในภาพยนตร์ประเภท (Genre) แฟนตาซี (Fantasy) เช่น ซูเปอร์แมน (Superman) สไปเดอร์แมน (Spiderman) ไอรอนแมน (Iron man) แบทแมน (Batman) เป็นต้น รวมทั้งภาพยนตร์แนวอิงประวัติศาสตร์ (Historical) หรือแนวมหากาพย์ (Epic) เช่น อเล็กซานเดอร์มหาราช (Alexander The Great) อโศกมหาราช (Ashoka) เจงกิสข่าน (Mongol: The Rise of Genghis Khan) และตำนานสมเด็จพระนเรศวรมหาราช (The Legend of King Naresuan) เป็นต้น แต่มักไม่ค่อยมีการนำเสนอสตรีเพศในมุมมองของความเป็นผู้นำหรือตัวละครหลักที่ทรงคุณค่าทางสังคมในแบบวีรสตรี (Heroine) มากนัก ภาพสตรีเพศที่ถูกนำเสนอส่วนใหญ่มักจะเป็นผู้ถูกระงับจากสังคม ผู้ที่ต้องได้รับการปกป้องจากบุรุษเพศ หรือมักเป็นตัวละครที่สร้างปัญหาหรือภาระให้กับตัวละครบุรุษเพศเสมอ (ฉัตรวรัญ องค์กรสิงห์, 2558) ดังนั้นในมุมมองของโลกวิชาการจึงได้มีการศึกษาเกี่ยวกับภาพตัวแทนผู้หญิงในภาพยนตร์ เพื่อศึกษาประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องกับตัวละครผู้หญิงในภาพยนตร์ที่ยังถูกนำเสนอให้เห็นภาพของผู้หญิงในรูปแบบของเพศที่มีบทบาทในแบบผู้ถูกระงับจากความรุนแรง หรือมีความหลากหลายภายใต้บริบทสังคมแบบเพศชายเป็นใหญ่ หรือปิตาธิปไตย (Patriarchy) ที่สร้างทัศนคติไม่ถูกต้องในทางเพศที่ไม่มีความเท่าเทียมกันระหว่างเพศชายและเพศหญิง เช่นเดียวกับที่ มาโนชญ์ มูลทรัพย์ (2555) อธิบายถึงสถานะของผู้หญิงในสมัยก่อนชนชั้นไม่สูง ผู้หญิงจะถูกกำหนดมาจากสังคมเก่าและถูกกดขี่จากผู้ชาย ผู้หญิงส่วนใหญ่ขาดสิทธิและเสรีภาพ และ

ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคมสร้างแบบฉบับให้ผู้หญิงเป็นเพศที่อ่อนแอเป็นเหมือนวัตถุที่ผู้ชายสามารถกระทำอะไรก็ได้ สตรีถูกมองว่าเป็นเพศที่มีเมตตา มีความกตัญญู มีความรับผิดชอบกับครอบครัว มีบทบาทต้องสนับสนุนผู้ชายและดูแลลูก ถ้าผู้หญิงไม่ปฏิบัติตามบทบาทเหล่านี้จะถูกลงโทษทั้งจากคนในครอบครัวและสังคม (Yinhe, 2005) แต่ในยุคปัจจุบันนี้ภาพตัวแทนผู้หญิงที่สะท้อนจากภาพยนตร์ชี้ให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับผู้หญิงที่มีเสรีภาพในการแสดงออกในทางอารมณ์ความรู้สึก และพฤติกรรมมากขึ้น เช่น การเปิดเผยความรู้สึกทางอารมณ์ ด้านการารมณ์ หรือเกี่ยวกับวัฒนธรรมการดำรงชีวิตที่ผู้หญิงสามารถออกไปทำงานนอกบ้านได้มากขึ้น และบางคนก็ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานนั้นเป็นอย่างดี (กนกพรรณ วิบูลย์ศรี, 2547) แต่ในอีกมุมก็ยังพบว่า ภาพยนตร์ก็ยังนำเสนอคุณลักษณะบางประการของผู้หญิง เช่น ความอ่อนแอ ความซื่อสัตย์ การให้เกียรติและไว้วางใจผู้ชาย และการที่มีสิทธิ์เป็นผู้หญิงมาใช้ในการสร้างบทบาทให้ผู้หญิงต้องเป็นผู้ถูกระงับในลักษณะต่างๆ ทั้งจากผู้ชายและผู้หญิงด้วยกันเอง ไม่ว่าจะเป็นถูกหลอกลวง บังคับขืนใจ เอาไร้อาเปรียบ ดูหมิ่นเหยียดหยาม ถูกทำร้ายร่างกาย และถูกมองเป็นเพียงวัตถุทางเพศ เป็นต้น

ในด้านมุมมองของการใช้สัญลักษณ์ (Sign) ในการสื่อสารผ่านสื่อภาพยนตร์จึงมีการนำสัญลักษณ์มาใช้สื่อความหมายเพื่อเปรียบเทียบความเป็นผู้หญิงให้เกิดการสร้างตัวแทนของความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น ยกตัวอย่างเช่น การใช้สัตว์ประเภท “งู” ในการเป็นตัวแทนสัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิง หากวิเคราะห์ดูในด้านการตีความหมายโดยทั่วไปนั้น งูในระบบสัญลักษณ์แห่งเครื่องหมาย (Signifier) ก็เป็นสัญลักษณ์นำมาแทนของจริง ในที่นี้จึงเป็นสัตว์เลื้อยคลานที่มักถูกนำมาใช้ในการถ่ายทอดความหมายของความดูร้าย

ความน่ากลัว เต็มไปด้วยอันตรายที่ใช้พิชในการทำร้ายเหยื่อต่างๆ ได้ รวมถึงแม้แต่การกินงูด้วยกันเองเพื่อการดำรงชีวิต ส่วนสัญลักษณ์แห่งความหมาย (Signified) เป็นการสร้างภาพในความคิดหรือการจินตนาการภาพของวัตถุนั้น ซึ่งจะต้องขึ้นอยู่กับกระบวนการเรียนรู้ ประสบการณ์หรือการหาเหตุผลของคนในแต่ละวัฒนธรรม แต่ละสังคม (กาญจนา แก้วเทพ, 2542) ในที่นี้ภาพลักษณ์ของงูมักถูกใช้ในการเปรียบเทียบกับภาพของผู้หญิงจนเป็นเสมือนตัวแทนของกันและกัน สำหรับในวัฒนธรรมไทยนั้นคนไทยมีความเชื่อและเชื่อมโยงกับงูอย่างช้านาน ปรากฏหลักฐานความเชื่อและแหล่งอารยธรรมต่างๆ ในการสร้างภาพงูเป็นนิยาย เช่น งูใหญ่หรือพญานาคที่เป็นสัตว์ในจินตนาการที่ได้สร้างขึ้นโดยอาศัยลักษณะพื้นฐานตามธรรมชาติมาจากงู ก็ถูกมองในด้านตัวแทนความศักดิ์สิทธิ์ แต่ก็มีบางความเชื่อหรือค่านิยมของคนไทยที่อ้างจากตำนานของชาวตะวันตก มองว่างูเป็นตัวแทนของกิเลส ความชั่วร้าย ตรงข้ามกับชาวตะวันออกที่ถือว่า งูใหญ่ พญานาคหรือมังกรเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นพลังอำนาจ ส่วนทางฝั่งประเทศอินเดียตามความเชื่อของชาวฮินดูถือว่างู หรือพญานาคเป็นผู้ใกล้ชิดกับเทพองค์ต่างๆ เป็นเทพเจ้าแห่งน้ำ (จอห์น นพดล วศินสุนทร, 2556) ส่วนในประเทศจีนนั้นมีความเชื่อมาตั้งแต่สมัยโบราณว่างูมีพลังลึกลับมากกว่ามนุษย์ทั่วไป พลังของงูได้ปกป้องมนุษย์เมื่อมนุษย์เผชิญหน้ากับภัยธรรมชาติต่างๆ เช่น น้ำท่วม แผ่นดินไหว มนุษย์จึงนมัสการงูเป็นเทพเจ้า และสร้างเรื่องเล่าเกี่ยวกับงูไว้อย่างมากมาย โดยการพัฒนาวัฒนธรรมงูจะกลายเป็นสัญลักษณ์ (Sign) ที่เป็นตัวแทนของเทพเจ้าของโลกในวัฒนธรรมจีนในยุคสมัยปัจจุบันนี้ถูกสร้างความหมายใหม่ให้เกิดขึ้นในฐานะเป็นตัวแทนความสิริมงคลและการมีอายุมันยืนยืนอีกด้วย (Zehou, 2001)

จากความแตกต่างของการมองภาพลักษณ์ของงูผ่านวัฒนธรรม ทศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม ประเพณีต่างๆ ในสังคมโลก ทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาความสอดคล้องกันของภาพตัวแทนของผู้หญิงกับงู ผ่านการตีความหมายจากการเล่าเรื่องผ่านภาพยนตร์เพื่อช่วยวิเคราะห์ให้เห็นถึงวัฒนธรรมทางความคิดของสังคมต่อผู้หญิงในสังคมปัจจุบันนี้ที่สะท้อนจากการสร้างภาพตัวแทนผู้หญิงในภาพยนตร์จีนและไทย

เนื่องจากภาพยนตร์จีนเรื่องนางพญางูชวากับภาพยนตร์ไทยเรื่องแม่เบี้ยเป็นภาพยนตร์ 2 เรื่องที่ใช้งูมาเป็นภาพตัวแทนผู้หญิงและมีอิทธิพลต่อสังคมจีนและไทย ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีความสนใจในการศึกษา “การเปรียบเทียบภาพตัวแทนของผู้หญิงในภาพยนตร์จีนเรื่องนางพญางูชวากับภาพยนตร์ไทยเรื่องแม่เบี้ย” โดยการวิเคราะห์ ภาพตัวแทนของผู้หญิงที่ปรากฏในภาพยนตร์จีนกับภาพยนตร์ไทย เพื่อสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมทางความคิดตลอดจนทศนคติ ค่านิยมที่เกี่ยวกับผู้หญิงของทั้ง 2 ประเทศ เพื่อก่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจในวัฒนธรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับผู้หญิง นำไปสู่การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมอย่างเข้าใจต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการเล่าเรื่องเกี่ยวกับผู้หญิงในภาพยนตร์จีนเรื่องนางพญางูชวากับภาพยนตร์ไทยเรื่องแม่เบี้ย
2. เพื่อศึกษาภาพตัวแทนของผู้หญิงในวัฒนธรรมของประเทศจีนและประเทศไทย

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. เพื่อให้ผู้สนใจภาพตัวแทนผู้หญิงในภาพยนตร์ได้ความรู้เรื่องภาพตัวแทนผู้หญิงในไทยและจีน
2. เพื่อให้ผู้สนใจเกี่ยวกับทัศนคติสำหรับผู้หญิงในสังคมได้ความรู้เกี่ยวกับทัศนคติต่อผู้หญิงในสังคมจีนกับสังคมไทย
3. เพื่อช่วยกระตุ้นให้มีการสร้างภาพยนตร์ที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิงสมัยใหม่ให้มีความหลากหลายทางบทบาทมากขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ระเบียบวิธีการศึกษา
การศึกษาเรื่องนี้ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis) เพื่อศึกษาค้นหาคำตอบของวัตถุประสงค์
2. ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา
แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วยข้อมูลประเภทเอกสาร และข้อมูลภาพยนตร์จีน นางพญางูสาวกับภาพยนตร์ไทย แม่เบี้ย

กรณีศึกษาที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้

ภาพยนตร์จีนเรื่องนางพญางูสาวเวอร์ชันในปี ค.ศ. 2011 (ตำนานเดชนางพญางูสาว) ผู้กำกับคือ เฉินเสี่ยวตง กับภาพยนตร์ไทยเรื่องแม่เบี้ยเวอร์ชันในปี ค.ศ. 2015 ผู้กำกับคือ ม.ล.พันธุ์เทวนพ เทวกุล

เครื่องมือ

การวิเคราะห์ตัวบทกับภาพยนตร์จำนวน 2 เรื่องคือ

1. ภาพยนตร์จีนเรื่องนางพญางูสาวเวอร์ชันในปี ค.ศ. 2011 (ตำนานเดชนางพญางูสาว)
2. ภาพยนตร์ไทยเรื่องแม่เบี้ยเวอร์ชันในปี ค.ศ. 2015

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษานำเครื่องมือการวิเคราะห์ตัวบท มาศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาผลสรุปเกี่ยวกับการเล่าเรื่องและภาพตัวแทนของผู้หญิงจากการเปรียบเทียบความเหมือน และความแตกต่างของผู้หญิงในภาพยนตร์จีน นางพญางูสาวกับภาพยนตร์ไทยแม่เบี้ย โดยใช้แนวคิดเรื่องภาพตัวแทน (Representation) ทฤษฎีสตรีนิยม (Feminism Theory) แนวคิดเกี่ยวกับการเล่าเรื่อง (Narrative) และทฤษฎีสัญวิทยา (Semiology) ในการวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

1) วิเคราะห์ภาพตัวแทนในภาพยนตร์ 2 เรื่องนี้โดยใช้แนวคิดเรื่องภาพตัวแทน มาศึกษาความหมายของภาพตัวแทนในภาพยนตร์และความสัมพันธ์กับผู้หญิง

2) วิเคราะห์ภาพตัวแทนของผู้หญิงในภาพยนตร์ โดยใช้ทฤษฎีสตรีนิยมมาศึกษาภาพตัวแทนของผู้หญิงที่ถูกถ่ายทอดจากตัวละครผู้หญิงของภาพยนตร์ และความคิดเห็นหรือทัศนคติเกี่ยวกับผู้หญิงจากสังคมจีนกับสังคมไทย เช่น ฐานะในครอบครัว ฐานะในสังคม ระดับการศึกษา หน้าที่ในครอบครัว

3) วิเคราะห์การเล่าเรื่องของภาพยนตร์ 2 เรื่องนี้ โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับการเล่าเรื่อง ซึ่งวิเคราะห์การเล่าเรื่องประกอบไปด้วย 7 ประการ คือ

3.1) วิเคราะห์โครงเรื่อง โดยวิเคราะห์การสร้างโครงเรื่องและการจัดวางลำดับการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ว่าเป็นอย่างไร ในแต่ละเรื่ององค์ประกอบโครงเรื่องแบบใด และโครงเรื่องแบบใดให้ความหมายอะไรบ้าง

3.2) วิเคราะห์ แก่นความคิด คือ วิเคราะห์ใจความสำคัญของการเล่าเรื่อง โดยจะพิจารณาว่าตัวละครผู้หญิงในภาพยนตร์แต่ละเรื่องมีแก่นเรื่องเป็นอย่างไรเพื่อค้นคว้าแก่นความคิดของภาพยนตร์ 2 เรื่องนี้

3.3) วิเคราะห์ฉาก ทำการวิเคราะห์ ภาพยนตร์ 2 เรื่องนี้ประกอบไปด้วยฉากใดบ้างและ ฉากเหล่านั้นมีความหมายอะไรบ้าง เพื่อพิจารณาว่า ฉากของผู้หญิงในภาพยนตร์ได้สะท้อนข้อความ เกี่ยวกับผู้หญิงและสังคมอะไรบ้าง

3.4) วิเคราะห์ความขัดแย้งเป็นส่วนที่ ภาพยนตร์ต้องสร้างขึ้นเกี่ยวกับพระเอกความ ขัดแย้งมี 3 ประเภทคือ ความขัดแย้งระหว่างบุคคล ความขัดแย้งภายในจิตใจและความขัดแย้งกับ สิ่งภายนอก โดยพิจารณาความขัดแย้งในภาพยนตร์ จะเห็นได้ว่า นิสัย จริยธรรมและมุมมองส่วนตัวของ ผู้หญิงสถานการณ์ของสังคมชัดเจนยิ่งขึ้น

3.5) วิเคราะห์ตัวละครหลัก โดยการตีความหมายจากคำพูด บทสนทนา พฤติกรรม การ แสดงออกของตัวละครและการแต่งกาย บุคลิกท่าทาง ของตัวละครด้วย สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความ เป็นผู้หญิงในภาพยนตร์มีคุณสมบัติและบทบาทอย่างไร เพื่อวิเคราะห์สาเหตุที่ใช้ผู้มาเป็นตัวละครผู้หญิง

3.6) วิเคราะห์สัญลักษณ์พิเศษทำการ วิเคราะห์มีสัญลักษณ์พิเศษของภาพยนตร์ทั้ง 2 เรื่อง และความสัมพันธ์เกี่ยวกับผู้หญิง

3.7) วิเคราะห์จุดยืนในการเล่าเรื่อง โดย ทำการวิเคราะห์ตามจุดยืนพื้นฐาน 4 ประการว่า เป็นการเล่าเรื่องจากจุดยืนของใคร โดยตีความจาก ผู้เล่าเพศหญิงเป็นหลัก

4) วิเคราะห์ภาพตัวแทนของผู้หญิง โดยใช้ทฤษฎีสัญวิทยาการศึกษาความเชื่อเกี่ยวกับบงใน วัฒนธรรมจีนกับวัฒนธรรมไทย และสาเหตุของการ ใช้ผู้มาเป็นตัวแทนผู้หญิง

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผู้ศึกษาใช้วิธีการวิเคราะห์ตัวบทและ วิเคราะห์ภาพตัวแทนผู้หญิงในภาพยนตร์ 2 เรื่อง ได้แก่ ภาพยนตร์จีนเรื่องนางพญาชวและ

ภาพยนตร์ไทยเรื่องแม่เบี้ยสามารถสรุปผลการศึกษา ตามวัตถุประสงค์ 2 ข้อดังต่อไปนี้

1. การเล่าเรื่องเกี่ยวกับผู้หญิงในภาพยนตร์จีนเรื่อง นางพญาชวกับภาพยนตร์ไทยเรื่องแม่เบี้ย

ในการเล่าเรื่องของภาพยนตร์จีนเรื่อง นางพญาชว ในโครงเรื่องพระเอกกับนางเอกรักกัน มาโดยตลอด ไม่ว่าจะอุปสรรคขัดขวางก็ไม่กลัว แม้ว่า ตอนสุดท้ายนั้นไม่สามารถอยู่ด้วยกันได้อีกต่อไป แต่ความรักยังคงอยู่ในใจ ในแก่นความคิด เรื่องนี้ แสดงให้เห็นถึงความกล้าหาญสำหรับ ความรัก ความ รักแท้จริงเอาชนะได้ทุกอย่าง ส่วนฉากในเรื่องนี้มี หลายๆ อย่าง แต่ส่วนมากเป็นฉากจำลอง เช่น วัด ศาลา ถนน เป็นต้น และตัวละครผู้หญิงในเรื่องนี้ ทั้ง พฤติกรรมกับความคิดเป็นแบบผู้หญิงสมัยใหม่ มัก เป็นผู้กระทำ มีความสามารถ ไม่ต้องพึ่งพาผู้ชาย และ ชื่อสัตย์คนเดียว (ปานชีวา ภูขวัญพงษ์, 2558) ในด้าน ความขัดแย้งในเรื่องนี้มีความขัดแย้งระหว่างบุคคลกับ บุคคลและความขัดแย้งภายในจิตใจ ส่วน สัญลักษณ์พิเศษในเรื่องนี้ใช้สิ่งที่รูปธรรมมาเป็น ตัวแทนของเรื่องอื่นที่เกี่ยวกับผู้หญิง เช่น หลวงจีน เจดีย์เหลย เฟิง ในมุมมองของการเล่าเรื่องนี้มี 2 แบบ คือ จากมุมมองของนางเอกและมุมมองของบุคคลที่สาม

ในการเล่าเรื่องของภาพยนตร์ไทยแม่เบี้ย ใน โครงเรื่องพระเอกกับนางเอกรักกันตั้งแต่ตอนแรก แต่ตอนสุดท้ายความรักของพวกเขากลับจบสิ้นลงไป ในแก่นความคิดเรื่องนี้แสดงให้เห็นถึง กฎเกณฑ์สังคม ไทย กรรมใดใครก่อกรรมนั้นย่อมคืนสนอง ฉากใน เรื่องนี้ส่วนมากเป็นฉากจำลอง ส่วนตัวละครผู้หญิงใน เรื่องนี้พฤติกรรมมักเป็นผู้กระทำ มีความสามารถใน การทำงาน มีความคิดเป็นแบบสมัยใหม่ มีอิสรภาพ ความขัดแย้งในเรื่องนี้ซับซ้อนมาก มี 3 แบบคือ ความ ขัดแย้งระหว่างบุคคลกับบุคคล ความขัดแย้งระหว่าง บุคคลกับสังคม ความขัดแย้งภายในจิตใจ ส่วน

สัญลักษณ์พิเศษในเรื่องนี้ที่ใช้สิ่งที่เป็นรูปธรรมมาแทนเรื่องที่เป็นนามธรรม เช่น ดอกป๊อบ คฤหาสน์ เป็นต้น ในมุมมองของการเล่าเรื่องนี้มีเพียงแบบเดียว คือ มุมมองของบุคคลที่หนึ่งของพระเอกกับนางเอก

จากการเล่าเรื่องเกี่ยวกับผู้หญิงในภาพยนตร์ 2 เรื่องนี้มีความเหมือนและความแตกต่างกันอยู่บ้าง ในด้านความเหมือนคือในโครงเรื่องของภาพยนตร์ 2 เรื่องนี้ พระเอกกับนางเอกรักกันอย่างแท้จริง แต่ในตอนสุดท้ายความรักพวกเขาไม่ได้เกิดผลดีกับใคร ใน 2 เรื่องนี้ใช้ฉากหลายๆ อย่างมาสร้างการเล่าเรื่องเกี่ยวกับผู้หญิง แต่ฉากโดยส่วนมากเป็นฉากจำลอง ในด้านตัวละครของผู้หญิงถูกสร้างเป็นผู้หญิงสมัยใหม่มากกว่าเดิม พวกเธอรูปร่างสวยงาม นิสัยร่าเริง พฤติกรรมของพวกเธอมักเป็นผู้กระทำและมีความสามารถที่ทำให้พวกเธอไม่ต้องพึ่งพาอาศัยผู้ชายเป็นผู้หญิงที่รักอิสระ และจิตใจพวกเขาเต็มไปด้วยอารมณ์ความรู้สึกและมีความแน่วแน่เด็ดเดี่ยว และในภาพยนตร์ 2 เรื่องนี้ใช้สัญลักษณ์พิเศษที่เป็นรูปธรรมมาแทนเรื่องนามธรรมเหมือนกัน ในมุมมองของการเล่าเรื่องในภาพยนตร์จีนกับภาพยนตร์ไทยใช้มุมมองแบบเดียว

ในด้านความแตกต่างกันในโครงเรื่องพระเอกกับนางเอกของภาพยนตร์จีนนางพญางูขาวรักกันตลอดไป แม้ว่าสุดท้ายพวกเขาจะไม่ได้อยู่ด้วยกันอีกแล้ว แต่ความรักยังอยู่ในใจของพวกเขาตลอดไป ส่วนภาพยนตร์ไทยแม่เปี้ย ความรักระหว่างพระเอกกับนางเอกจบสิ้นลงในตอนสุดท้ายของเรื่อง ในแก่นความคิดของภาพยนตร์จีนเน้นความรักมากกว่า อยากให้คนอื่นเห็นถึงความรักแท้จริงในโลกนี้ แต่แก่นความคิดของภาพยนตร์ไทยแสดงถึงกฎเกณฑ์ทางสังคมไทยมากกว่า ในด้านตัวละครผู้หญิงในภาพยนตร์จีนจะยอมเป็นแม่บ้าน มีหน้าที่ดูแลครอบครัว และซื่อสัตย์รักเดียวไม่มีวันเปลี่ยนใจอีก แต่ผู้หญิงในภาพยนตร์ไทยเน้นความรู้สึกของตนเองในความรักมากกว่า ไม่จำเป็นต้องซื่อสัตย์กับคนๆ เดียว สามารถหาผู้ชายใหม่ได้อยู่ตลอดเวลา ด้านความขัดแย้งในภาพยนตร์ไทยซับซ้อนมากกว่าภาพยนตร์จีน

ความเหมือนและความแตกต่างของผู้หญิงในภาพยนตร์จีนนางพญางูขาวกับภาพยนตร์ไทย แม่เปี้ย ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ความเหมือนของการเล่าเรื่องเกี่ยวกับผู้หญิงในภาพยนตร์จีนนางพญางูขาวกับภาพยนตร์ไทยแม่เปี้ย

การเล่าเรื่อง	ความเหมือนของการเล่าเรื่องเกี่ยวกับผู้หญิงในภาพยนตร์
โครงเรื่อง	การเริ่มเรื่องพระเอกกับนางเอกรักกันอย่างแท้จริง หลังจากผ่านเหตุการณ์และภาวะวิกฤติหลายๆ อย่าง ในตอนสุดท้ายความรักพวกเขาไม่ได้เกิดผลดีกับใคร
ฉาก	ใช้ฉากหลายๆ อย่างมาสร้างการเล่าเรื่องเกี่ยวกับผู้หญิง ฉากโดยส่วนมากเป็นฉากจำลอง เช่น วัด ถนน บ้าน เป็นต้น
ตัวละคร	ผู้หญิงรูปร่างสวยงามและถูกสร้างเป็นผู้หญิงที่มีความคิดสมัยใหม่มากกว่าเดิม
สัญลักษณ์	ใช้สัญลักษณ์พิเศษที่เป็นรูปธรรมมาแทนเรื่องนามธรรมเหมือนกัน เพื่อแสดงความคิดและจิตใจของพระเอกหรือนางเอก
มุมมอง	ใช้มุมมองของบุคคลที่หนึ่ง ตัวละครเอกเป็นผู้เล่าเรื่องเอง

ตารางที่ 2 ความแตกต่างของการเล่าเรื่องเกี่ยวกับผู้หญิงในภาพยนตร์จีนนางพญาจิวกับภาพยนตร์ไทยแม่เบี้ย

การเล่าเรื่อง	ภาพยนตร์จีนนางพญาจิว	ภาพยนตร์ไทยแม่เบี้ย
โครงเรื่อง	พระเอกกับนางเอกรักกันตลอดไป แม้ว่าประสบภาวะวิกฤติ พวกเขาไม่ได้อยู่ด้วยกันอีกแล้ว แต่ในตอนสุดท้ายความรักยังอยู่ในใจของพวกเขาเสมอ	ความรักระหว่างพระเอกกับนางเอกจบสิ้นลงเมื่อผ่านเหตุการณ์และภาวะวิกฤติหลายๆอย่าง ในตอนสุดท้ายพวกเขาแยกกัน
แก่นความคิด	เน้นความรักมากกว่า อยากให้คนอื่นเห็นถึงความรักแท้จริงในสังคมศักดินา (feudal society) เป็นแก่นความคิดเกี่ยวกับสังคมศักดินาในยุคหนึ่ง	แสดงกฎเกณฑ์สังคมไทยว่า ทำอะไร ก็ได้ผลตอบแทนอย่างนั้น เป็นแก่นความคิดเกี่ยวกับศีลธรรมสังคม
ตัวละคร	นางเอกมีความคิดว่า ผู้หญิงจะยอมเป็นแม่บ้าน มีหน้าที่ดูแลครอบครัว และชื่อสัตย์รักเดียวใจเดียว	นางเอกมีความคิดว่า ผู้หญิงเน้นความรู้สึกเป็นตัวของตัวเองในความรักมากกว่า ไม่จำเป็นต้องชื่อสัตย์กับคนๆ เดียว
ความขัดแย้ง	ความขัดแย้งระหว่างบุคคลกับบุคคลและภายในจิตใจ	ความขัดแย้งระหว่างบุคคลกับบุคคล ระหว่างบุคคลกับสังคม และภายในจิตใจ

2. ภาพตัวแทนของผู้หญิงที่สะท้อนในภาพยนตร์จีน เรื่องนางพญาจิวกับภาพยนตร์ไทยเรื่องแม่เบี้ย

ในภาพยนตร์ 2 เรื่องนี้ การใช้เป็นตัวแทนของผู้หญิงเหมือนกัน แต่เนื่องจากวัฒนธรรมทั้งสองประเทศมีความแตกต่างกันผู้หญิงถูกถ่ายทอดตามความคิดของสังคมยุคนั้นและสอดคล้องภูมิหลังของวัฒนธรรมแตกต่างกัน โดยวิเคราะห์ผู้หญิงในภาพยนตร์ 2 เรื่องนี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษาถึงมุมมองสำหรับผู้หญิงในสังคมจีนกับสังคมไทย

ผลการศึกษารูปได้ว่า เนื่องจากการพัฒนาของการเคลื่อนไหวปลดปล่อยผู้หญิงของไทยและจีนหลายปีที่ผ่านมา ทำให้บทบาทของผู้หญิงในสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่บ้าง ประเทศจีนกับประเทศไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนาในเอเชียเหมือนกัน แต่

วัฒนธรรมของประเทศจีนกับประเทศไทยแตกต่างกัน ดังนั้น ผู้หญิงในสังคมจีนกับสังคมไทยมีบทบาทคล้ายคลึงกันและแตกต่างกันในหลายๆ ด้าน ในด้านความเหมือน ผู้หญิงมีบทบาทแบบหัวสมัยเก่า ตัวอย่างเช่น ผู้หญิงเป็นภรรยาหรือคู่รักของผู้ชาย ผู้หญิงเป็นแม่บ้าน มีหน้าที่ดูแลครอบครัวในบ้าน ไม่ต้องออกไปทำงาน ต้องพึ่งพาผู้ชายในชีวิต แต่ในสมัยใหม่ผู้หญิงมีบทบาทใหม่แล้ว ตัวอย่างเช่น ผู้หญิงมักเป็นผู้กระทำในด้านความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิง (อภิวันท์ อุดลยพิเชษฐ์, 2544) ผู้หญิงได้วางแผนชีวิตตามความคิดของตนเอง มีอิสรภาพที่เลือก วิถีชีวิตคู่ชีวิต (พนิดา หันสวาสดี, 2544) เนื่องจากขอบเขตอิสรภาพของผู้หญิงขยายกว้างขวาง ผู้หญิงได้ออกไปทำงานในหลายๆ ด้านและมีหลายคนประสบความสำเร็จในการทำงาน ผู้หญิงมีอิสรภาพมากกว่าเดิม

จึงไม่ต้องพึ่งพาผู้ชายในชีวิต (ตามตา เตียงทอง, 2553) ดังนั้น ผู้หญิงจึงมีบทบาทใหม่เป็นคนรวยและเป็นผู้นำในการทำงานและการดำเนินชีวิต แต่ในบางส่วนผู้หญิงยังเป็นผู้ถูกกระทำอยู่ ผู้หญิงยังไม่มีสิทธิเท่าเทียมกันกับผู้ชาย โดยเฉพาะในการเลือกตั้งทางการเมือง ผู้หญิงถูกเลือกเป็นผู้นำทางการเมืองยังน้อยมาก

ส่วนความแตกต่างระหว่างประเทศจีนกับประเทศไทย ผู้หญิงเป็นผู้ถูกกดขี่ ผู้หญิงถูกจำกัดตามบรรทัดฐานของสังคมแบบหัวสมัยเก่า เช่น คนจีนคิดว่า ผู้หญิงไม่ควรแต่งงานตอนอายุมาก หากผู้หญิงที่มีอายุมากกว่า 30 ปี แต่ยังไม่ได้แต่งงาน จะถูกเรียกว่าเป็น“ผู้หญิงที่เหลือ” เพราะคนจีนคิดว่าผู้หญิงแต่งงานในอายุที่เหมาะสม (ไม่ควรเกิน 30 ปี) จะมีประโยชน์มากที่สุดต่อครอบครัว และเนื่องจากคนจีนได้รับอิทธิพลจากความคิดแบบหัวสมัยเก่าที่ถือว่าความสามารถของผู้หญิงควรอ่อนกว่าผู้ชายในครอบครัว ผู้หญิงที่ได้ปริญญาตรีบัณฑิตจะถือว่าเป็นผู้หญิงที่แต่งงานยากในประเทศไทย แม้ว่าผู้หญิงเป็นประชากรที่มีมากกว่าครึ่งหนึ่ง แต่ยังมีอาชีพหลายอย่าง que ผู้หญิงทำไม่ได้หรือทำน้อย เช่น ตำรวจ ทหาร คนขับรถ เป็นต้น คนไทยคิดว่าผู้หญิงส่วนใหญ่ไม่มีความสามารถทำอาชีพแบบนี้ ในสังคมไทยผู้หญิงยังมีข้อจำกัดในการเลือกอาชีพ

อย่างไรก็ตาม ผู้หญิงเป็นส่วนสำคัญของสังคมมนุษย์ โดยการวิเคราะห์ผู้หญิงในภาพยนตร์จีนนางพญางูขาวกับภาพยนตร์ไทยแม่เบี้ยและศึกษาถึงผู้หญิงในสังคมยุคนี้ ผู้หญิงมีความเหมือนกันอยู่บ้าง แต่เนื่องจากประเทศจีนกับประเทศไทยสังคมและวัฒนธรรมแตกต่างกันไป การถ่ายทอดและมุมมองจากสังคมสำหรับผู้หญิงจะแตกต่างกันอยู่บ้าง ไม่ว่าสังคมจีนหรือสังคมไทยบทบาททางสังคมของผู้หญิงมีข้อจำกัดและข้อก้ำวหน้าด้วย

ข้อเสนอแนะในการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากการศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบภาพตัวแทนของผู้หญิงในภาพยนตร์จีนเรื่องนางพญางูขาวกับภาพยนตร์ไทยเรื่องแม่เบี้ย มีข้อเสนอแนะว่า ผู้สนใจในการสร้างภาพยนตร์เกี่ยวกับผู้หญิงสามารถนำผลการศึกษาไปเป็นแนวทางในการสร้างภาพยนตร์ที่สะท้อนสังคมและวัฒนธรรมของไทยและจีนได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาที่กว้างขึ้นและเจาะลึกเข้าไปศึกษาทางด้านอื่นของสตรีนิยม เช่น ทศนคติของผู้หญิงสมัยใหม่ ภาพตัวแทนของผู้หญิงสมัยใหม่ในภาพยนตร์
2. ควรมีการศึกษาในแง่การเปรียบเทียบภาพยนตร์นี้ไปใช้ในการศึกษาหาแนวโน้มเปรียบเทียบภาพยนตร์อื่นๆ ที่เกี่ยวกับผู้หญิง และการศึกษาภาพยนตร์เกี่ยวกับผู้หญิงทางด้านอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

กนกพรรณ วิบูลย์ศรี. 2547. การเปรียบเทียบภาพตัวแทนของผู้หญิงสมัยใหม่และหลังสมัยใหม่ในภาพยนตร์ไทยและภาพยนตร์อเมริกัน. วิทยานิพนธ์ นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กาญจนา แก้วเทพ. 2542. การวิเคราะห์สื่อ:แนวคิดและการเทคนิค (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เอ็ดดิสัน เพรส โปดักส์.

จอห์นพดล วศิณสุนทร. 2556. แนวคิดสตรีวิทยาและการสร้างความหมาย. สืบค้นเมื่อ 11 มิถุนายน 2561, จาก <http://johnnopadon.blogspot.com/2015/10/semiology-and-signification.html>

- ฉัตรวรัญ องค์กรสิทธิ์. 2558. ผู้หญิงกับการเปลี่ยนแปลงเชิงเศรษฐกิจ ศึกษากรณีเศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดอ่างทอง. วารสารปัญญาภิวัฒน์, 7(1): 173-184.
- ตาณตา เตียงทอง. 2553. ภาพตัวแทนของไทยในเรื่อง 『チエンマイの首』 ของ 中村敦夫. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปรวัน แพทยานนท์. 2556. ตัวละครและสไตล์การแสดงในบริบทสังคมและวัฒนธรรมไทย: กรณีศึกษาภาพยนตร์ไทยที่ได้รับรางวัลภาพยนตร์สุพรรณหงส์. ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปานชีวา ภู่วัญพงษ์. 2558. การเปรียบเทียบตัวละครหลักและความเชื่อที่สะท้อนผ่านตำนานเรื่อง “แม่นากพระโขนง” และ “นางพญางูขาว” (白蛇传). วารสารกระแสวัฒนธรรม, 16(30): 55-67.
- พนิดา หันสวาสดี. 2544. ผู้หญิงในภาพยนตร์: กระบวนการผลิตซ้ำภาพลักษณ์ของผู้หญิงในสังคมไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มานิชญ์ มูลทรัพย์. 2555. การเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษาของสตรีไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2411-2453). สารนิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- องอาจ สิงห์ลำพอง. 2556. การอภิปรายความการสื่อสารทางการเมืองจากภาพยนตร์อิงประวัติศาสตร์ไทยเรื่องตำนานสมเด็จพระนเรศวรมหาราช. วารสารนิเทศศาสตร์ธุรกิจบัณฑิต, 7(2): 11-43.
- อภิวันท์ อุดลยพิเชษฐ์. 2544. สถานภาพและบทบาทของผู้หญิงและผู้ชายไทยในอดีต: ภาพสะท้อนจากรรณกรรมเรื่องขุนช้างขุนแผน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Yinhe L. 2005. *Feminism*. Jinan: Shandong People Publishing House.
- Zehou L. 2001. *Beautiful history*. n.p.: Guangxi Normal University Press.